

En studie kring skapandet av en kollaborativ
plattform för delning av digitalt material för
utbildningssyfte inom vård

MICHAEL ENZELL



HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© Michael Enzell

Mångfaldigande och spridande av innehållet i detta arbete
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande

Svensk titel: En studie kring skapandet av en kollaborativ plattform för delning av digitalt material för utbildningssyfte inom vård

Engelsk titel: A study about creating a collaborative platform for sharing digital material for educational purposes within health education

Författare: Michael Enzell

Färdigställt: 2016-05-26

Abstract: A qualitative study exploring the possibilities of creating a collaborative platform dedicated to sharing digital material for educational purposes within health and medical education. The study explores how a surrounding community around the platform can have an impact on the sustainability and evolution of the platform. The target audience for the platform have participated in interviews, with the purpose of gaining an insight in their opinions regarding this type of collaborative platform, a surrounding community and what aspects they consider the most important regarding the topic of sharing digital material.

Nyckelord: Kollaborativ, plattform, delning, digitalt, material, community, databas

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
1.1. Inledning	1
1.2. Bakgrund	1
1.3. Problembeskrivning.....	1
1.4. Grundläggande krav och funktioner för databasen.....	2
1.5. Syfte & frågeställning.....	2
1.6. Avgränsningar	3
1.7. Tidigare & relaterad forskning	4
1.8. Lagstiftningar	5
2. Metod och material	6
2.1. Val av metod.....	6
2.1.1. Kontakt med jurister	6
2.1.2. Intervjuer med målgruppen	6
2.2. Tillvägagångssätt	7
2.2.1. Kontakt med jurister	7
2.2.2. Intervjuer kring sökning, delning och referering av digitalt material.....	7
2.3. Bearbetning och analys av data	7
2.4. Forskningsetiska överväganden.....	8
3. Analys och resultat	10
3.1. Juridiska aspekter	10
3.2. Intervjuer med målgruppen	11
3.2.1. Sökning av digitalt material.....	11
3.2.2. Referering av digitalt material	11
3.2.3. Delning av digitalt material	12
3.2.4. Databas och community	12
3.3. Sammanfattning analys och resultat	14
4. Utvecklingsförslag.....	15
4.1. Avtalsvillkor och juridiska aspekter	15
4.2. Uppnå kritisk massa	15
4.3. Belöning- och poängsystem	16
4.4. Kategorisering och metadatamodell	17
5. Avslutande diskussion	18
5.1. Diskussion kring resultat och utvecklingsförslag.....	18
5.2. Reflektion över val av metod.....	19
Referenslista	20
Bilagor	21

1. Introduktion

I detta kapitel ges en inledning till vad rapporten behandlar, samt tydliggör begreppen *kollaborativ plattform*, *databas* och *community* som återkommer i rapporten. En presentation av arbetets bakgrund, problem, syfte och avgränsningar görs. Detta kapitel innehåller även en presentation av tidigare och relaterad forskning, samt en presentation av lagstiftningar som tas upp i rapporten.

1.1. Inledning

Denna rapport undersöker möjligheterna att utveckla en kollaborativ plattform för delning av digitalt material mellan lärare inom vård och medicin på Högskolan i Borås (HB). Den kollaborativa plattformen består av två delar: en databas och en community kring databasen. Med *databas* avses i denna rapport en digitaliserad samling av digitalt material (bilder, video och ljudklipp) med tillhörande gränssnitt för att visa, hämta och ladda upp digitalt material. Gränssnittet innehåller även funktioner för att användare av databasen skall kunna interagera med varandra, likt funktionalitet som finns på forum. Med *community* avses i denna rapport användare av den tänkta databasen och användarnas interagerande mellan varandra via databasen.

Projektet genomförs av Michael Enzell, vidare refererad till som författaren, på uppdrag av Kliniskt Träningscentrum vid Sektionen för akut- och prehospitalvård på HB, vidare refererad till som uppdragsgivaren.

1.2. Bakgrund

I dagsläget så finns det ingen central plats eller tjänst för lärare inom vård och medicin på HB att hämta digitalt material för undervisningssyfte. En tidigare undersökning visar att majoriteten av lärarna, vidare refererat till som målgruppen, hämtar digitalt material via sökmotorer (Enzell, 2016). För att möjliggöra inhämtning av digitalt material från en central plats vill uppdragsgivaren utveckla en databas med digitalt material som målgruppen kan använda sig av. I dagsläget hämtar många inom målgruppen digitalt material för t.ex. presentationer, från sökmotorer där sökandet upplevs som ett irritationsmoment. Lärare upplever att det är svårt att hitta rätt material som uppfyller de kvalitetskrav de har, samt att det ofta saknas information kring upphovsrätt och hur material får användas och spridas. Uppdragsgivaren menar att en tjänst för inhämtning av kvalitativt material med tydliga riktlinjer för upphovsrätt och användande är eftersökt bland målgruppen.

1.3. Problembeskrivning

Inledningsvis i projektet genomfördes möten med uppdragsgivaren för att tydliggöra för författaren de i dagsläget största problemområdena kring inhämtning av digitalt material. Det största problemet enligt uppdragsgivaren är att det material som eftersöks ofta är väldigt specifikt gällande vad materialet skall föreställa. Ofta eftersöks bilder med olika typer av skador eller sår, där följande parametrar ofta är viktiga för att stämma överrens med vad som eftersöks:

- Kroppsdelen

- Sida av kroppen
- Etnicitet
- Kön
- Ålder

Enligt uppdragsgivaren är det ofta svårt att hitta material där alla dessa parametrar överensstämmer med de kriterier man har och oftast får någon eller några parametrar uteslutas. I vissa fall så stämmer alla eller majoriteten av parametrarna, men i många av dessa fall är kvaliteten av materialet låg, främst handlar det om upplösning av bilder och motivets kvalitet.

Det andra stora problemet är de upphovsrättsliga aspekterna som är kopplade till det material som inhämtas. Ofta när material hämtas in via sökmotorer så är information om vem som är upphovsman till ett verk, samt hur materialet får användas och spridas bristfällig, vilket ger upphov till osäkerhet kring referering, användande och spridning av material. Detta gör att lärare antingen inte vågar använda sig av material eller att de använder material utan att referera till någon upphovsman. När de använder material utan att referera så kan de däremot inte sprida t.ex. presentationer med materialet i till studenter, utan måste istället ta bort materialet från presentationer innan de sprids.

1.4. Grundläggande krav och funktioner för databasen

Baserat på de idag förekommande problemen, så har ett antal krav och förslag på funktioner för databasen gemensamt mellan författare och uppdragsgivaren formulerats. Dessa krav och funktioner är tänka att hantera och lösa de problem som målgruppen idag har med inhämtning av digitalt material och är följande:

- Tydlig kategorisering och uppmärkning av material
- Kvalitetskontrollering av material
- Fritt användande och spridning av material med referering till upphovsman
- Tydlig information om referering, användning och spridning av material
- Bidragande till databasen skall på något sätt belönas

Dessa krav och förslag på funktioner ligger till grund för utformningen av det manus som skapats till intervjuerna, mer om detta under 2.2.2. *Intervjuer kring sökning, delning och referering av digitalt material.*

En diskussion kring vilka lagar som databasen faller under har även genomförts. Varken uppdragsgivaren eller författaren hade någon tydlig uppfattning kring detta. Uppdragsgivaren föreslog att detta kunde undersökas genom att kontakta HB:s jurist för att få klarhet i frågan.

1.5. Syfte & frågeställning

Detta projekt syftar till att undersöka olika underliggande aspekter, problemområden samt databasens målgrupp, för att sedan skapa ett utvecklingsförslag baserat på de resultat som studien har gett. Studien skall besvara de nedanstående frågeställningarna som formulerats. Utvecklingsförslaget skall ligga till grund för vidare studier samt skapandet av den tänkta databasen.

Uppdraget var från början att utveckla konkreta förslag på gränssnitt och struktur för databasen. Tidigt i projektet dök det upp många problemformuleringar av en mer teoretisk natur kring de förutsättningar som behövs för att realisera utvecklandet av

databasen. Därför ändrades fokuset till att undersöka ifall det finns tillräckliga förutsättningar och vilka dessa är för att utveckla databasen. Den forskningsteoretiska frågeställningen som denna rapport skall svara på är:

Vad krävs för att skapa denna typ av databas och vilka krav och förutsättningar finns för att skapa en självgående och hållbar community kring databasen?

Denna frågeställning syftar till att undersöka hur man skall bygga upp databasen och dess community för att den inte ska dö ut. En communitys livscykel består av fem stadier: uppkomst, skapelse, tillväxt, mognad och död (Iriberry & Leroy, 2009, s.13), mer om detta under *1.7. Tidigare & relaterad forskning*. Studien skall undersöka vad som behövs inom de fyra första stadierna för att communityn skall undvika det femte stadiet, vilket är att communityn dör ut.

Projektet har även en mer praktisk frågeställning som kretsar kring hur målgruppen idag söker efter material på sökmotorer. Syftet är att få en insikt i hur målgruppen idag använder sig av sökmotorer och vilka problemområden de anser är störst. Frågeställningen är följande:

Vad har målgruppen idag för sökbeteende vid användning av sökmotorer när de söker efter material och vilka problem är de mest vanligt förekommande?

1.6. Avgränsningar

Detta projekt syftar inte till att skapa en färdig databas, utan att undersöka förutsättningarna för att utveckla en databas med tillhörande community. Projektet kommer att behandla följande aspekter:

- Vad som krävs för att skapa en community kring databasen.
- Hur digitalt material bör kvalitetskontrolleras.
- Hur bidragande till databasen skall belönas.
- Juridiska aspekter som bör tas hänsyn till.

Rapporten kommer inte att innehålla några konkreta lösningar på olika juridiska problem, t.ex. förslag på användaravtal för överlåtande av upphovsrätt. Istället kommer förslag presenteras angående vilka juridiska aspekter som bör tas hänsyn till, samt hur lösningar kan genomföras för att hantera dessa problemområden. De mer konkreta delarna inom detta område, t.ex. skrivande av användaravtal, bör enligt HB:s jurist istället göras av en specialist inom detta.

Vid ett första möte mellan uppdragsgivare och författare diskuterades hur autentisering av användare skulle genomföras, så inga obehöriga får tillgång till databasen. Detta problem skulle kunna lösas på ett administrativt sätt på institutionsnivå och kommer därför inte att vara en del av projektet. Däremot kan det vara en del för framtida utveckling att införa ett system där personer som vill få åtkomst till databasen digitalt kan legitimera sig och få behörighet utan att behöva gå igenom en administrativ process.

1.7. Tidigare & relaterad forskning

En förstudie till detta projekt har genomförts, där bland annat målgruppens metoder för att samla in digitalt material undersöktes genom en enkät. Enkäten distribuerades till målgruppen och genomfördes anonymt. Syftet med enkäten var att få en grundläggande förståelse för de vanligaste metoderna inom målgruppen att hämta digitalt material, samt i vilken utsträckning de hittar det material de söker efter. Enkäten tog även upp delning och referering av digitalt material, för att se i vilken utsträckning detta görs i dagsläget. Förstudien visade att drygt 70% av deltagarna använder sig av sökmotorer för att söka efter material (Enzell, 2016). Studien visar även att ungefär 60% av studiedeltagarna ibland eller sällan hittar det material de söker efter (Enzell, 2016). För att få en djupare insikt i målgruppens användande av sökmotorer, samt få en uppfattning varför så många ofta inte hittar vad de söker efter, skall detta vidare undersökas. Bland annat skall sökbeteenden undersökas, för att få en uppfattning om vilka typer av sökningar som medför olika problem.

Ett begrepp som återkommer i denna rapport är *Community of Practice*, vidare refererat till som *CoP*, vilket är en community som kretsar kring professionella yrkessammanhang. CoP:s liknar till viss del traditionella communities på internet, men de sociala normerna och strukturerna skiljer sig till viss del dessa typer av communitys åt. Lassi (2014) har genomfört en studie kring CoP:s inom bibliotek- och informationsvetenskap. Lassi (2014, s.76) för en diskussion kring hur olika sociala aspekter kan påverka hur medlemmar bidrar till en CoP och menar att medlemmar i en CoP kan känna press att behöva bidra med mycket material för att känna tillhörighet. Hon hävdar att denna press kan påverka materialets kvalitet, då materialets syfte kan luta mot att bli accepterat av communityn istället för att stämma överrens med det generella syftet med communityn. Detta problem kommer undersökas bland målgruppen i ett försök att få en djupare förståelse för problemet och hitta en lösning på det. Även Hara och Hew (2007) och Hara (2009) har undersökt hur olika sociala aspekter och normer påverkar medlemmar i en community och communityn som helhet. Hara och Hew (2007) har analyserat en internetbaserad CoP med sjuksköterskor i USA vid namn APN-I. De undersöker vad som driver delandet av information inom APN-I genom att analysera de meddelanden som skickats inom communityn, men har även genomfört intervjuer med medlemmar för att få en djupare insikt. Hara (2009, s.6) har undersökt flera olika CoP för att försöka få en mer sammanhängande förståelse för delning av kunskap inom CoP:s. Hara (2009) undersöker vilka likheter och skillnader som finns mellan olika CoP:s, i ett försök att förstå vilka aspekter som påverkar CoP:s medlemmar.

Enligt Iriberry och Leroy (2009, s.13) har alla communitys, även CoP:s, en livscykel med olika stadier: *uppkomst, skapelse, tillväxt, mognad och död*. Denna rapport kommer till viss del undersöka vilka aspekter inom databasen som har störst påverkan inom livscykeln, samt hur dessa aspekter påverkar livscykeln utveckling. Enligt Iriberry och Leroy (2009, s.13) måste utvecklare förstå en online-communitys livscykel och identifiera vad användare och ledning behöver i varje stadie för att utveckla communityn och uppmuntra bidragande. Därför kommer det undersökas hur man kan motivera användare att bidra till databasen och vilka tekniska aspekter inom utvecklingen av databasen som positivt kan påverka communityn.

1.8. Lagstiftningar

I denna rapport kommer databasens förhållningssätt till svensk lagstiftning att tas upp. Det är tre lagar som kommer tas upp, vilka presenteras nedan för att ge en tydlig bild över respektive lags tillämpningsområde och syfte.

Personuppgiftslag (PUL, SFS 1998:204) innehåller bestämmelser kring hur personuppgifter får och inte får hanteras, med syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks. Ifall bestämmelser i en annan lag avviker från denna lag så skall de bestämmelserna gälla.

Patientdatalag (PDL, SFS 2008:355) tillämpas vid vårdgivares behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården. Lagen tar upp vilka bestämmelser som gäller kring personuppgiftshantering och förande av patientjournal inom hälso- och sjukvården, för att tillgodose patienters säkerhet och integritet. Bestämmelser i denna lag som avviker från PUL (SFS 1998:204) är de bestämmelser som skall gälla.

Lag (URL, SFS 1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk innehåller bestämmelser för litterära och konstnärliga verk som är skyddade av upphovsrätt. Lagen beskriver vilka rättigheter en upphovsman har, hur upphovsrätts-skyddade verk får eller inte får användas, samt hur upphovsrätt till ett verk kan överlåtas.

2. Metod och material

Detta kapitel innehåller en presentation av de metoder som har använts för denna studie. Under 2.1. *Val av metod* presenteras de metoder som använts i studiens samt vilket syfte respektive metod har haft. I 2.2. *Tillvägagångssätt* presenteras hur genomförandet av metoderna har skett rent praktiskt. Hur resultaten av metoderna har bearbetats för att underlätta för analys presenteras i 2.3. *Bearbetning och analys av data*. De forskningsetiska överväganden som har gjorts kring metoderna presenteras i 2.4 *Forskningsetiska överväganden* och tar upp bland annat hur val av metod och målgrupp kan påverka studien.

2.1. Val av metod

2.1.1. Kontakt med jurister

Denna metod bör inte tolkas som en strikt forskningsmetod, då den består av enklare kommunikation över mail samt en kortare intervju. Denna metod är däremot placerad här för att upprätthålla en logisk struktur i rapporten.

För att besvara de juridiska frågorna kring detta projekt har en intervju och en konversation över mail genomförts med två olika jurister. En intervju med HB:s jurist har genomförts och berörde juridiska aspekter kring upphovsrätt och personuppgiftshandling. Under denna intervju rekommenderade juristen att även ta kontakt med en jurist inom landstinget som är specialiserad inom juridik i vård, då juristen inte kunde svara på alla frågor.

Mailkonversationen skedde med en jurist inom landstinget, på rekommendation av HB:s jurist. Syftet med denna konversation var att tolka hur databasen förhåller sig till PDL (SFS 2008:355). Enligt PDL (SFS 2008:355) 2 kap 4 § får personuppgifter behandlas inom hälso- och sjukvård för utvecklingssyfte. Huruvida databasen skulle räknas som en del av hälso- och sjukvården eller ej var frågeställningen som denna konversation skulle besvara.

2.1.2. Intervjuer med målgruppen

Den huvudsakliga metoden i detta projekt är intervjuer som genomförts med ett urval av målgruppen. Uppdragsgivaren rekommenderade nio personer som var lämpliga att genomföra intervjuer med, då databasen är tänkt att användas som en resurs av dessa personer och utgör alltså en del av målgruppen. Dessa personer kontaktades via mail med förfrågan att delta i studien, varav fyra personer samtyckte till att delta i studien. Det huvudsakliga syftet med dessa intervjuer var att undersöka hur målgruppen ställer sig till delning och bidragande av digitalt material inom en community. Intervjun undersöker även frågor kring sökning och referering av material, samt tänkta funktioner i databasen.

Intervjuerna undersöker frågor som är viktiga för att bygga och utforma databasen och den tillhörande communityn. Bland annat skall olika typer av bidragande till databas och communitys samt hur bidragande kan motiveras och belönas diskuteras. Även sociala aspekter kommer diskuteras, bland annat vad studiedeltagarna anser om anonymitet och hur interagerande med andra personer kan påverka yrkesutövande och möjlighet att knyta professionella relationer.

2.2. Tillvägagångssätt

2.2.1. Kontakt med jurister

Intervjun med HB:s jurist genomfördes på distans genom Skype, där intervjun spelades in. Juristen hade i förväg fått frågorna som intervjun skulle innehålla via mail, se *Bilaga 1: Frågor till Högskolan i Borås jurist*, detta på förfrågan av juristen så att hen kunde förbereda sig och kunna ge tydligare svar. Under intervjun så svarade juristen på frågorna och gav författaren möjlighet att ställa följdfrågor till svaren.

Kommunikationen med juristen från landstinget skedde enbart via mail, där författaren kontaktade juristen angående att svara på juridiska frågor till denna rapport. Efter att juristen samtyckt skickades de frågor som skulle besvaras, se *Bilaga 2: Frågor till jurist inom landstinget*. Juristen konfererade sedan med en kollega för att tolka frågorna och hur de ställde sig i förhållande till lagtext, för att sedan maila tillbaka svaren.

2.2.2. Intervjuer kring sökning, delning och referering av digitalt material

Intervjuerna med målgruppen har genomförts som semi-strukturerade intervjuer på distans genom Skype. Skillnaden mellan strukturerade och en semi-strukturerade intervjuer är att strukturerade intervjuer har förbestämda frågor, medan semi-strukturerade intervjuer består av friare diskussioner kring förbestämda teman (Blandford, 2013). Valet av semi-strukturerade intervjuer är för att få en mer explorativ metod, där teman från data kan variera mellan studiedeltagare och ge resultat som kanske inte förväntats (Blandford, 2013). Semi-strukturerade intervjuer tillåter även att vidare ställa frågor om intressanta och oväntade svar som inte har planerats för att få en djupare förståelse (Blandford, 2013).

Intervjuerna utgick från ett manus med frågor kring sökning, delning och referering av digitalt material, se *Bilaga 3: Manus intervju kring digitalt material*. Studiedeltagarna har blivit frågade de frågor som finns i manuset och utifrån de svar studiedeltagarna har gett har följdfrågor ställts för att få djupare förståelse för svaren eller för att tydliggöra vad studiedeltagaren menar. Enligt Blandford (2013) är möjligheten att ställa följdfrågor i semi-strukturerade intervjuer värdefullt, då man kan få djupare förståelse jämfört med strukturerade intervjuer. Framförallt får studiedeltagare möjlighet att utveckla resonemang och åsikter, istället för att endast besvara frågor (Blandford, 2013). Innan de olika kategorierna har diskuterats i intervjun, har studieledaren presenterat nödvändig information för studiedeltagaren. T.ex. har tanken med ett belöningsystem för databasen presenterats, för att studiedeltagaren skall förstå vad frågorna handlar om.

2.3. Bearbetning och analys av data

Under de inledande intervjuerna så diskuterades olika aspekter inom de förbestämda kategorierna som inte finns med i det ursprungliga manuset. Dessa aspekter framträdde då resultaten iterativt analyserats, vilket enligt Blandford (2013) är en effektiv metod för att fortsätta utveckla studien i takt med att data hämtas in och analyseras. Den största aspekten som tillkommit är olika roller som användare kan ha inom databasen och communityn.

Det är främst materialet från intervjuer med målgruppen som har behövt bearbetning innan en analys har kunnat göras. Resultaten av kontakt med jurister har inte behövt bearbetas i någon större utsträckning, då dessa inte varit lika omfattande som intervjuerna med målgruppen och gett mer konkreta svar på frågor. Resultaten från alla intervjuer har delats upp i de fyra kategorier som intervjuerna har behandlat: sökning, referering och delning av digitalt material, samt databas/community. Resultaten från intervjuerna har sedan sammanställts under respektive kategori så resultaten är uppdelade efter kategori istället för intervjutillfälle. Däremot är de sammanställda resultaten under kategorierna separerade från varandra, så resultaten från olika intervjuer inte är blandade. Anledningen till detta är för att kunna se ifall flera studiedeltagare har haft liknande åsikter, eller ifall åsikter skiljer sig mellan studiedeltagarna.

Resultaten från intervjuerna har sedan tematiserats inom kategorierna, där sökande efter olika teman gjordes. T.ex. är *upphovsrätt* ett tema som återkommer bland resultaten. Olika åsikter kring ett tema kan sedan jämföras med varandra för att underlätta analys av ett specifikt tema (Blandford, 2013). I tematiseringen så har resultaten från intervjuerna delats upp i konkretiseringar av resultaten, personliga åsikter samt generella åsikter. En konkretisering kan t.ex. vara hur många av studiedeltagarna som är positivt inställda till att dela med sig av material. Enskilda åsikter är vad en studiedeltagare anser kring ett tema, medan generella åsikter beskriver en genomgående åsikt bland studiedeltagarna. Med denna tematisering får man en representativ presentation av vad målgruppen tycker om olika frågor genom de generella åsikterna, samtidigt som de enskilda åsikterna kan peka ut potentiella problemområden.

2.4. Forskningsetiska överväganden

Eftersom studiedeltagarna i intervjuerna har viss kunskap om studien då databasen är tänkt att till viss del kopplas till ett utbildningsverktyg som de i dagsläget använder, så kan deras svar påverkas av detta. Däremot är intervjuerna anpassade för att inte kopplas för mycket till själva databasen i sig, utan istället för att skapa en uppfattning över hur målgruppen idag arbetar och ser på sökning, referering och delning av digitalt material. Detta har förhoppningsvis gjort att deras svar inte påverkas.

Studiedeltagarna har även blivit kontaktade av uppdragsgivaren med uppmaningen att de gärna ser att de deltar i intervjuerna. Detta kan påverka studiedeltagarnas inställning till intervjuerna, då de har en press från andra kollegor att delta. Detta hade helst undvikts, men uppdragsgivaren kontaktade studiedeltagarna direkt efter att författaren bett om kontaktuppgifter till personer som skulle kunna vara lämpade att delta. Det hade kunnat motverkas av författaren att tydliggöra att för uppdragsgivaren att studiedeltagarna inte skulle påverkas av uppdragsgivaren tidigare.

När studiedeltagarna blev kontaktade angående att delta i studien fick de ett formulär om informerat samtycke, samt information kring studien, se *Bilaga 4: Formulär för informerat samtycke*. För att delta i studien krävdes lämnande av samtycke över mail, där de godkänner villkoren från formuläret om informerat samtycke. I formuläret framgår det bland annat att intervjuerna kommer att spelas in, samt att deras deltagande kommer att anonymiseras efter intervjutillfället.

När det kommer till kommunikationen med de jurister som deltagit, så har frågorna varit professionella i den mening att få juridisk rådgivning kring lagtexter. Frågorna har varit kopplade till lagtext, där juristerna har blivit ombedda att tolka lagtext objektivt. Juristerna har blivit upplysta om att frågorna ligger som underlag för

detta examensarbete. Eftersom detta arbete är kopplat till HB, så bör inte objektiviteten från HBs jurist påverkas, då juristen representerar HB. Även objektiviteten från juristen vid landstinget bör inte påverkas, då juristen representerar en myndighet och bör inte ha några privata intressen som påverkar svaren.

3. Analys och resultat

I detta kapitel presenteras resultaten från de metoderna som har genomförts. I 3.1. *Juridiska aspekter* presenteras resultaten från den kommunikation som genomförts med juristerna vid landstinget samt HB. I 3.2. *Intervjuer med målgruppen* presenteras resultaten från intervjuerna som genomförts med målgruppen för databasen. En sammanfattning av samtliga resultat presenteras i 3.3. *Sammanfattning resultat och analys*.

3.1. Juridiska aspekter

Vid kommunikationen med juristen vid landstinget klargjordes hur databasen förhåller sig till PDL (SFS 2008:355), baserat på hur juristen samt hans kollega tolkar lagtexten. De menar att databasen inte utgör hälso- och sjukvård i PDL's mening, hänvisat till PDL (SFS 2008:355) 1 kap. 3 § som anger vilka verksamheter som omfattas av lagen. Utbildningsverksamhet vid universitet och högskola ingår inte i den definitionen. Istället hänvisar juristen till att databasen troligen faller under PUL (SFS 1998:204).

Intervjun med HB:s jurist hade bland annat som syfte att tydliggöra vart gränsen går mellan upphovsrättsskyddat material och personuppgift. Enligt juristen så kan båda lagarna vara tillämpliga på samma verk, t.ex. att en bild både kan räknas som personuppgift och upphovsrättsskyddat verk. Enligt PUL (SFS 1998:204) 1 kap. 3 § definieras personuppgift som "All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet", detta inkluderar även digitalt material så som bilder på personer eller kroppsdelar med unika kännetecken som t.ex. tatueringar. Enligt juristen är alla fotografiska verk skyddade av URL (SFS 1960:729), detta inkluderar även amatörbilder som har visst skydd enligt § 49a.

Intervjun skulle även ge ett förtydligande av URL (SFS 1960:729) 2 kap. 14 §. Frågeställningen var ifall lärare får använda sig av upphovsrättsskyddade verk för undervisningssyften och isåfall i vilken utsträckning verken får användas. Enligt juristen får tolkningar av verk göras och spridas, men direkta kopior inskränker på rätten om upphovsrätt. Däremot har alla statliga läroverk, vilket innefattar HB, ingått ett avtal som heter Bonus Copyright Access, vilket ger lärare och studenter möjlighet att använda och ta del av mycket upphovsrättsskyddat material för undervisningssyften.

Den viktigaste frågan som skulle besvaras under intervjun var ifall upphovsrätt helt eller delvis kan överlåtas till någon annan. På många öppna internetforum som t.ex. reddit, så avsäger sig reddit ansvaret för allt material som publiceras, men har rätt att sprida och använda allt material (reddit, 2016). Frågeställningen här var ifall man genom avtal kan överlåta upphovsrätt till (ägaren av) databasen, så databasen kan sprida material för fritt användande till sina användare, men att upphovsmannen är ansvarig för att materialet inte strider mot någon lagstiftning. Enligt juristen kan man lösa detta genom avtalsvillkor där upphovsmannen överlåter rätten att sprida verket. Däremot är det enligt URL (SFS 1960:729) § 5 upp till databasen att klarera med någon som överlåter ett verk att de facto är dem verkliga upphovsrättsinnehavare eller har rätten att överlåta rättigheterna till verket.

3.2. Intervjuer med målgruppen

Presentation av analys och resultat från de intervjuer som har genomförts är uppdelat i de fyra kategorier som diskuterats under intervjuerna, samt materialet har tematiserats efter.

3.2.1. Sökning av digitalt material

För att få en uppfattning om hur målgruppen idag samlar in digitalt material ställdes frågor kring hur studiedeltagarna söker efter material. Detta innefattar både med vilka tjänster som används, men även på vilket sätt sökningarna sker. Majoriteten av studiedeltagarna använder sig främst av sökmotorer, då främst Google, för att leta efter digitalt material för utbildningssyfte. Några använde även bildbanker och specifika databaser för att leta efter material, men inte i samma utsträckning som sökmotorer. När det gäller studiedeltagarnas söktyper på sökmotorer, så var det två söktyper som de flesta använde sig av, vilket var preciserade och explorativa söktyper som Morville, Rosenfeld och Arango (2015, s.44) beskriver.

Preciserade sökningar genomförs när man vet precis vad man letar efter och gör smalare sökningar med preciserade sökord. Studiedeltagarna använde ofta denna söktyp för att hitta specifikt material, t.ex. en bild på ett skärsår på baksidan av högra låret som en person av specifik etnicitet och kön har ådragit sig. Explorativa sökningar är något bredare, men håller sig oftast inom ett avgränsat område för att hämta information inom sökområdet. Studiedeltagarna som uttryckt att de brukar använda sig av denna söktyp menar att dessa typer av sökningar ofta görs för att få en överblick över ett specifikt område, eller när man inte vet exakt vad man letar efter.

Samtliga studiedeltagare tycker att det ofta är tidskrävande, omständigt och svårt att hitta det material som söks, främst när man gör preciserade sökningar. Ofta ger sökresultat mycket material som inte eftersöks, eller så är kvaliteten av materialet för dålig för att kunna användas. Däremot uppger de flesta att de oftast brukar hitta det material de letar efter, dock brukar det ofta ta ganska lång tid och skapar frustration. Ofta brukar materialet som eftersöks i preciserade sökningar vara väldigt specifika, där flera olika parametrar måste stämma överrens. En studiedeltagare uppger sig att:

”...det finns inte så mycket intressanta bilder, det finns ganska mycket skit. Men många gånger hittar jag det jag ska, men det är en hel del meck att hitta det.”

En annan studiedeltagare uttrycker sig:

”Det brukar vara ganska problematiskt, för ibland räcker det inte med en bild på en skada. Det måste vara på rätt sida av kroppen. Ibland måste det vara på en kvinna, ibland på en man och ibland på ett barn, så det kan vara svårt att hitta material. Ibland har bilderna inte rätt upplösning för att kunna användas och det är inte alltid dom passar exakt som dom ska.”

3.2.2. Referering av digitalt material

När det kommer till referering av det digitala material som studiedeltagare hittar genom sökmotorer så uttrycker alla studiedeltagare samma problem, det är ofta svårt att veta vem som är upphovsman. Ifall det är tydligt vem som är upphovsman till ett verk, så

brukar de flesta studiedeltagarna oftast referera till verket, men det är sällan det är tydligt. När ingen upphovsman finns presenterad, så uttrycker de flesta av studiedeltagarna att de inte vet hur de ska gå tillväga för att referera, så de använder materialet utan referenser. De uttrycker att det känns fel att göra det, men ser inte att de har något annat val.

Bland studiedeltagarna finns det en generell oro kring att det oftast inte finns några tydliga riktlinjer för hur material som hämtats genom sökmotorer får användas eller spridas. En av studiedeltagarna menar att det är problematiskt när digitalt material skall användas som studiematerial av studenter. Studiedeltagaren menar att hen skulle vilja ladda upp t.ex. filmer, som hen har hittat och laddat ned, tillsammans med övningsuppgifter på lärplattformen för lärare och studenter. Däremot vill inte hen göra det, då det är otydligt ifall materialet får spridas eller ej och får istället publicera länkar till material. Detsamma gäller när material skall användas till presentationer, då hen inte kan inkludera en del material direkt i presentationer, utan måste använda sig av länkar istället.

3.2.3. Delning av digitalt material

För att få en inblick i hur studiedeltagarna ställer sig till delning av material, vilket är en stor del CoP:s som är byggda kring informationsdelning, ställdes frågor kring hur deltagarna idag delar material och vilka åsikter de har kring delning. Deras åsikter kring delning diskuterades vidare senare i intervjuerna, när ämnet handlade om databasen och communitys, mer om detta under 3.2.4. *Databas och community*. I denna del däremot så diskuteras delning främst kring personer som studiedeltagarna redan känner, t.ex. kollegor.

Ingen av studiedeltarna anser sig dela med sig av material till kollegor i någon större utsträckning, utan det sker mer sporadiskt och i liten skala. Främst är det presentationer som delas mellan kollegor, men delning av t.ex. bilder och filmer är sällsynt. Däremot är alla studiedeltagare positivt inställda till att dela och ta del av material med och från andra kollegor. Det verkar som om anledningen till att delning av material mellan kollegor inte sker är för att de flesta inte har så mycket material att dela med sig av. En studiedeltagare menar att hen inte brukar fråga andra om material för att hen vet att de andra inte har tillgång till det som hen söker. Däremot har hen inga problem att fråga någon efter material ifall hen vet att någon har det material som eftersöks.

Enligt Tabak och Willson (2012, s.113) brukar akademiker i de flesta fall inte dela med sig av det material som de besitter, utan brukar använda visst material för att förhandla till sig något i gengäld. Bland studiedeltagarna verkar det däremot inte finnas några sådana tendenser, utan snarare upplevs det som att man vill hjälpa andra för att utvecklas som ett kollektiv.

3.2.4. Databas och community

Innan ämnet databas och community diskuterades under intervjuerna presenterade studieledaren en kort beskrivning av tanken med databas och förslag på några funktioner. De funktioner som presenterades var:

- Möjlighet att automatiskt generera referenser till material.
- Möjlighet för användare att kvalitetskontrollera och betygsätta material.
- Någon form av belöningssystem där bidragande till databasen/communityn belönas med obegränsad tillgång till det material som finns i databasen.
- Olika typer av roller som användare kan ha på databasen/communityn, t.ex. bidragare av material, kvalitetskontrollant, moderator.

Generellt sett verkar samtliga studiedeltagare vara positiva till tanken med databasen och de funktioner som presenterades. Flera av studiedeltagarna menar att tillgång till denna typ av databas skulle gynna deras yrkesutövande, dels för att de har tillgång till material av hög kvalitet, men även för att det skulle effektivisera inhämtandet av digitalt material.

Flera studiedeltagare gav även ett positivt intryck till de olika rollerna, då många själva inte har tillgång till eget material i någon större utsträckning, men kan tänka sig att bidra på andra sätt för att få tillgång till andras material. En av studiedeltagarna menar att eftersom olika personer har olika expertisområden, så kan vissa roller vara mer lämpade för andra. En annan studiedeltagare föreslog även att användare kan ha en primär roll, men även bidra på sätt som ligger utanför rollbeskrivningen. En användare kan t.ex. ha rollen att kvalitetskontrollera material, men ifall användaren skulle få tillgång till eget material, så skall användaren även kunna bidra med detta.

Flera av studiedeltagarna tycker att det är viktigt att alla som har tillgång till databasen på något sätt måste bidra. Däremot undrade de över ifall man kontinuerligt måste bidra på något sätt, då alla kanske inte alltid har möjlighet att bidra kontinuerligt på grund av t.ex. ökad arbetsbelastning under vissa perioder. När dessa frågor ställdes föreslog studieledaren att bidragande skulle kunna "lagras", så ifall man bidrar mycket en kortare period, så kan bidragandet tillgodoräknas över en längre period. En studiedeltagare föreslog att någon sorts poängsystem för bidragande skulle kunna finnas, där poäng för bidragande kan samlas och används upp kontinuerligt. Med denna typ av poängsystem för bidragande, skulle man även kunna uppmärksamma de som bidragit mest under vissa perioder, t.ex. att de personer som bidragit mest under en månad uppmärksammas extra. Enligt Tabak och Willson (2012, s.114) har offentlig bekräftelse en positiv verkan på personer inom informationsdelning och communitys, så ett system där användare uppmärksammas extra kan stimulera bidragande. Även Iriberry och Leroy (2009, s.14-16) menar att bidragande måste uppmundras genom att uppmärksamma bidragande och ju mer en community utvecklas, desto tydligare blir behovet av att belöna bidragande.

En annan viktig faktor att ta hänsyn till inom en CoP, är ifall användare skall vara anonyma eller ej. När studiedeltagarna fick frågan vad de ansåg kring anonymitet så var det ingen som kände något behov att vara anonym. Tvärtom ansåg de att man bör kunna presentera sig med sitt riktiga namn och eventuellt yrkestitel, för att skapa en professionellare atmosfär bland användare. Vissa ansåg även att det kunde stärka användares trovärdighet ifall namn och yrkestitel presenterades, samt att det skulle underlätta att knyta sociala relationer med andra inom specifika yrkeskategorier. Enligt Iriberry och Leroy (2009, s.23) är det viktigt att användare skall ha möjlighet att till viss del vara anonyma, då alla inte är bekväma med att avslöja sin identitet, utan hellre vill presenteras under ett pseudonym, så möjlighet att kunna vara anonym bör erbjudas.

En studiedeltagare uttryckte en viss oro över ifall databasen och communityn växer och blir stor, att innehållet kan påverkas negativt av detta. Hen tror att i takt med att material tillförs till databasen och antalet användare som interagerar inom communityn, så kan det blir svårt att hantera och hitta det material man söker efter. Iriberry och Leroy (2009, s.25) menar att sannolikheten att användare bidrar till

communitys minskar när material är oorganiserat. De uttrycker även att det är nödvändigt att innehåll måste delas in i *subgroups*, det vill säga att innehåll grupperas och organiseras i mindre kategorier, för att en community skall kunna utvecklas och överleva.

3.3. Sammanfattning analys och resultat

Nedan följer en sammanfattning av de mest omfattande resultaten och analyser som har presenterats. Dessa punkter ligger till grund för de utvecklingsförslag som följer i nästa kapitel, 4. *Utvecklingsförslag*.

Juridiska aspekter

- Databasen faller inte under PDL (SFS 2008:355) utan under PUL (SFS 1998:204) samt URL (SFS 1960:729).
- Upphovsrätt kan överlåtas för fritt användande och spridning.
- Databasen är ansvarig för att klarera med den som överlåter ett verk att den som överlåter verket är upphovsrättsansvarig eller har tillstånd att överlåta rätten för verket.

Sökning av digitalt material

- De flesta studiedeltagarna använder sig av sökmotorer för att söka efter digitalt material.
- Studiedeltagarna använder sig både av explorativa och preciserade sökningar.
- Studiedeltagarna tycker det är tidskrävande, omständigt och svårt att hitta material genom sökmotorer.

Referering av digitalt material

- Studiedeltagarna tycker ofta det är svårt att veta som är upphovsman till verk.
- Det är inte alla studiedeltagare som vet hur vissa referenser skall göras.
- Material som hittats via sökmotorer har ofta inga riktlinjer för hur de får användas eller spridas.

Delning av digitalt material

- Samtliga studiedeltagare är positivt inställda till delning av digitalt material.
- Majoriteten av studiedeltagarna delar inte med sig av material då de inte har tillgång till material att dela med sig av.
- Studiedeltagarna verkar vilja hjälpa andra, främst kollegor, då de anser att det främjar yrkesutövandet.

Databas och community

- Generellt sett verkar studiedeltagarna vara positivt inställda till databasen och det verkar finnas ett behov av denna typ av tjänst.
- Studiedeltagarna tror att en central databas för inhämtning av digitalt material kan främja och effektivisera yrkesutövandet.
- Olika typer av roller inom communityn verkar önskvärt, då alla har olika förutsättning och expertområden.
- Det anses viktigt att alla bidrar till communityn för att få tillgång till material.
- Generellt sett verkar studiedeltagarna anse att man inte bör vara anonym.
- Material och innehåll bör kategoriseras och delas upp i mindre kategorier i takt med att mängden material växer.

4. Utvecklingsförslag

I detta kapitel presenteras utvecklingsförslag baserat på de resultat som presenterats i föregående kapitel. Utvecklingsförslagen behandlar både tänkta funktioner i databasen, men även förslag på vad framtida studier bör ta upp för att vidare undersöka förutsättningar för att utveckla databasen.

4.1. Avtalsvillkor och juridiska aspekter

Som det framgån i intervjuerna med personer ur målgruppen, så är upphovsrätt en viktig fråga, då studiedeltagarna uttryckte viljan att kunna referera till upphovsmän, men att det finns mycket problematik kring att kunna göra det. Studiedeltagarna har även uttryckt en vilja att ha tillgång till material som är fritt att sprida och använda för utbildningssyfte, utan att behöva oroa sig över att material är upphovsrättsskyddat. För att lösa de problem som framkom under intervjuerna föreslås det att med användaravtal överlåta rätten att fritt använda och sprida material som laddas upp till databasen, förutsatt att referering görs till upphovsmannen.

Som HB:s jurist rekommenderade, bör ett användaravtal skrivas av en expert inom detta område, där man även tar hänsyn till att den som bidrar med material klarerar att personen de facto är upphovsrättsinnehavare eller har rätten att överlåta rätten till materialet till ägaren av databasen. Vidare menar juristen att det är upp till ägaren av databasen att kontrollera att uppladdaren av materialet har rätt till materialet, så hur detta skall hanteras bör också undersökas. Förslagsvis kan omvända bildsökningar av bilder göras på sökmotorer, t.ex. genom tjänster som TinEye (www.tineye.com), när en bild laddas upp för att se ifall bilden finns att hitta genom sökmotorer. Skulle så vara fallet kan det undersökas ifall uppladdaren har rättigheter för bilden eller ej.

4.2. Uppnå kritisk massa

Innan communityn kan börja utvecklas och delas upp i kategorier och grupper, mer om detta under 4.4. *Kategorisering och metadatamodell*, måste en kritisk massa av användare uppnås (Iriberri & Leroy, 2009, s.24). Problemet är att en databas som ännu inte har en större kvantitet med kvalitativt material förmodligen inte är lika lockande för nya användare som en databas med mycket innehåll. För att ha en grund med material och användare föreslås att potentiella intressenter kontaktas, förslagsvis institutioner kring vård, där tanken med databasen presenteras med förfrågan att vara delaktig i att samla ihop material till databasen och börja organisera en community.

Problemet med denna typ av databas är att den kräver mycket material för att vara attraktiv och behöver förmodligen designas som en plattform för inhämtning av material, innan den kan utvecklas till en CoP för delning av material. Däremot är det svårt att veta hur detta kan påverka communityn kring databasen, då det inte finns mycket forskning kring detta område och genre. Lassi (2014, s.75) menar att ett CoP inte bör designas, utan bör uppstå naturligt, men att det däremot i vissa fall är nödvändigt att en plattform för en CoP behöver skapas för att en CoP skall kunna växa fram och utvecklas.

Något som talar för att utvecklandet av databasen och communityn skulle kunna lyckas är ett det verkar finnas en vilja att utveckla yrkesutövandet. En studiedeltagare

menar att utveckling av det professionella yrkesutövandet är det som står i centrum, där individuell prestige inte värdesätts, utan snarare kollaborativt utvecklande eftersträvas. I ett exempel av utvecklingen av en CoP som Hara (2009, s.15) presenterar, beskrivs följande som en viktig del av utvecklingen:

”A specialist in the department commented that attention was not paid to who received credit for what information; but rather, information was shared in order to support the collective assignments of each of the department’s co-workers. Although they were not officially in a team, the community established the notion of working as a team.”

Det finns en stor likhet mellan exemplet och studiedeltagarens beskrivning kring kollaborativt utvecklande, vilket tyder på att det redan finns tankegångar som är karaktäristiska för en CoP, men en plattform för att utveckla en CoP saknas. Bland studiedeltagarna verkar det som om alla bryr sig mycket om sitt yrke och sina kollegor och uttrycker ofta att utveckling av yrkesutövandet är viktigt. Några av studiedeltagarna har uttryckt att de känner sig bekräftad på ett professionellt plan, när någon frågar om tillåtelse att använda material som man har. Hara och Hew (2007) genomförde en studie där de analyserade en amerikansk CoP med namnet APN-1, där utbildare och yrkesutövare inom vården delade information och förde diskussioner kring olika områden. APN-1 startade 1993 och i början av 2006 var över 1 300 personer över hela landet aktiva. Hara och Hew (2007) kom fram till att den absolut största drivkraften för deltagarna i APN-1 var viljan att bidra till och utöka sin kunskap och förståelse om något som man bryr sig om, vilket liknar åsikterna från studiedeltagarna i denna rapport.

4.3. Belöning- och poängsystem

Som det framkom under intervjuerna så anser flera studiedeltagare att de blir professionellt bekräftade när någon frågar om tillåtelse att använda material, eller när man blir uppmärksammas för sitt yrke på något sätt. Både Iriberry och Leroy (2009, s.14-16) och Tabak och Willson (2012, s.114) poängterar hur viktigt det är att belöna bidragande. Lassi (2014, s.77) menar att oavsett på vilket sätt man bidrar, så skall man belönas och uppmärksammas för sitt bidragande. För att mäta användares bidragande, oavsett hur man har bidragit, föreslår Lassi (2014, s.78) ett system som heter RG Score för att få en holistisk bild över användares bidragande. RG Score är utvecklat av ResearchGate och används för att mäta bidragande inom communities som är vetenskapligt inriktade, med målet att ge ett mätvärde för hur andra upplever din forskning (ResearchGate, 2016).

Ett system liknande RG Score skulle kunna användas för att mäta användares bidragande till databasen och communityn kring databasen. Mätvärdet kan i sin tur användas i ett belöningssystem som ger tillgång till material och funktioner i databasen. Mätvärdet kan även ha en positiv effekt på de som kontinuerligt bidrar, då mätvärdet kan fungera som en bekräftelse för det arbete man har lagt ned på bidragande.

Oavsett ifall man använder sig av ett system likt RG Score eller ej, så bör en tydlig modell för ett belönings- och poängsystem utvecklas. Däremot behöver det nödvändigtvis inte implementeras i ett tidigt skede av databasen och communityns livscykel, då ett första steg är att uppnå en kritisk massa av användare som tidigare diskuterat. Däremot bör man mäta användares bidragande redan från början, så det finns mätvärden att ha som grund när belöningssystemet väl implementeras.

4.4. Kategorisering och metadatamodell

Som diskuterat i 3.2.4. *Databas och community*, finns det en risk att innehållet i databasen och communityn i förlängningen blir svårt att hantera och söka bland. Därför bör det utvecklas en modell för hur material skall kategoriseras och delas upp, så hantering av innehåll blir hållbart. Därför föreslås att en metadatamodell för allt material bör utvecklas, dels så man enkelt ska kunna söka bland material utifrån flera kategorier och parametrar, men också för att när mängden material blir stor, skall det gå att organiseras baserat på den metadata som finns om materialet.

Däremot att från början använda sig av indelning av material inom olika kategorier kan skada databasen, då mängden material måste byggas upp. Iriberry och Leroy (2009, s.25) menar att användare mindre sannolikt bidrar till en community ifall utbudet av innehåll är bristfälligt. Genom att från början ha material uppdelat i kategorier kan medföra att vissa kategorier saknar en kvantitet av material, vilket kan leda till att väldigt få bidrar till den specifika kategorin. Om innehållet däremot inte är uppdelat i många kategorier, kan det skapa en uppfattning om att det finns mycket innehåll som lockar användare till att fortsätta bidra. Enligt Hara och Hew (2007, s.239) sker bidragande mer frekvent när användare upplever sitt bidrag som unikt. Ifall det finns mycket material, men man bidrar med något som inte finns bör det upplevas som mer tillfredställande för den som bidragit, än om man bidrar med unikt material till en kategori som har väldigt lite material.

En grundläggande struktur för hur material skall kategoriseras har diskuterats med uppdragsgivaren, då de har större kunskap inom området. Enligt uppdragsgivaren är det huvudsakligen två olika typer av digitalt material som ofta eftersöks, vilket är material från scenarion/miljöer (t.ex. en bilkrock) samt åkomma (skador, sår, sjukdomar etc.). Nedan följer ett förslag på hur material för skador/sjukdomar kan se ut, baserat på de diskussioner som hafts gemensamt med uppdragsgivaren. Underkategorierna under *Typ av åkomma* är endast exempel på åkommor.

- Typ av åkomma
 - Benbrott
 - Sår
 - Skärsår
 - Skrapsår
 - Utslag
- Info om person med åkomma
 - Kön
 - Ålder
 - Etnicitet
- Anatomisk info
 - Kroppsdel
 - Vänster/höger sida av kroppen
 - Bak/fram på kroppen

Genom att kategorisera material på detta sätt kan man utveckla möjlighet att söka bland material, där man kan definiera underkategorier vid sökning av material för att få sökresultat som överrensstämmer med det man söker. Det ger även möjlighet att kunna bläddra bland material inom kategorier, t.ex. kan man bläddra bland material under kategorin *sår* ifall man vill utföra en mer explorativ sökning inom denna kategori.

5. Avslutande diskussion

I detta kapitel genomförs i 5.1. *Diskussion kring resultat och utvecklingsförslag* en diskussion kring de resultat som presenterats, samt hur genomförbart utvecklandet av databasen är. I 5.2. *Reflektion över vald metod* genomförs en reflektion av vald metod för studien.

5.1. Diskussion kring resultat och utvecklingsförslag

Av de intervjuer som har genomförts verkar det som om målgruppen är positivt inställda till tanken med databasen och föreslagna funktioner. De åsikter som studiedeltagarna har uttryckt kring framförallt delning av material till andra, överrensstämmer med de faktorer som tidigare forskning visar är bland de viktigaste för att en community eller CoP skall utvecklas och överleva. Det verkar som det finns en önskan bland målgruppen att en databas av detta slag skall utvecklas, då de anser att det hade haft positiva effekter på deras yrkesutövande. Det verkar även som om det bland målgruppens kollegor redan finns tendenser till de karaktäristiska drag som utgör en community, men de saknar material och en plattform att använda sig av. Som diskuterat tidigare bör inte community designas, men i detta fall är det kanske nödvändigt och möjligt att skapa en plattform för detta, då det finns en tydlig önskan och vilja att vara delaktig i en yrkesspecifik CoP.

Eftersom de studiedeltagare i intervjuerna som skall utgöra en representation av målgruppen har en koppling till HB, så är resultaten från intervjuerna nödvändigtvis inte en representation av målgruppen på en nationell nivå. Personer vid andra institutioner kan t.ex. ha andra resurser, arbetssätt och atmosfär bland kollegor, vilket kan ge helt andra resultat jämfört med de vi har sett. För att få en tydligare bild av målgruppens åsikter och värderingar kring de ämnen som tagits upp i intervjuerna, bör liknande studier genomföras med studiedeltagare från andra institutioner. För att i denna rapport få en tydligare uppfattning över en nationell målgrupp, skulle en kvantitativ studie kunnat komplettera den kvalitativa studie som gjorts. Ett förslag på hur detta skulle kunna genomföras är att kontakta olika institutioner i landet och skicka ut enkäter som berör de ämnen som tagits upp i rapporten.

Ett problem med resultaten från intervjuerna med målgruppen är att ingen av studiedeltagarna verkar ha någon tillgång till en större mängd material att dela med sig av. Alla studiedeltagare ställer sig positivt till att dela med sig av material ifall de skulle ha något att dela med sig av, men så verkar inte vara fallet. Det bör därför vidare undersökas hur personer inom målgruppen som har tillgång till digitalt material ser på delning. Kan personer som har tillgång till material ha andra åsikter kring delning, eller delar de åsikter med studiedeltagarna från denna studie? Det är svårt att säga, men är en viktig fråga att undersöka. Om personer med tillgång till material inte är lika positivt inställda till att dela med sig av sitt material, är detta ett stort problem. Huruvida så är fallet eller ej kan bara spekuleras kring utan vidare undersökning.

Det största hindret för databasen och communityn är troligen att uppnå en kritisk massa av innehåll och användare. Eftersom området som databasen och communityn skall kretsa kring är så pass omfattande, så kräver det mycket material och många som bidrar. Det är dock svårt att styra eller påverka detta problem, då det till stor del måste ske naturligt i takt med att communityn växer. Däremot kan det tekniska utvecklandet av databasen ha en positiv inverkan på communityns initiala växande och utvecklande. Genom att utveckla databasen och funktioner så man tillgodoser communityns

önskningar och krav, kan tillväxt och utveckling av communityn möjligtvis skyndas på för att fortare nå en kritisk massa. Om databasen är begränsad till att endast utvecklas för och användas av HB, finns det en stor risk att en kritisk massa inte uppnås. Om databasen däremot utvecklas för flera institutioner, är antalet potentiella användare större och ökar därmed chansen att en kritisk massa uppnås.

5.2. Reflektion över val av metod

Valet av att genomföra intervjuer med målgruppen är relevant för studiens syfte, då den undersöker vad målgruppen anser om sökning, referering och delning av digitalt material, samt hur de ser på tanken med databasen. Genom att genomföra intervjuerna semi-strukturerat istället för strukturerat kunde diskussioner kring olika ämnen och aspekter utvecklas för att få en djupare förståelse. Intervjuerna gav en tydlig bild över generella åsikter inom målgruppen, men även unika intressanta åsikter.

Antalet deltagare skulle däremot kunnat vara något högre för att ge en bättre representation av målgruppen. Framförallt skulle personer med tillgång till eget digitalt material vara av intresse att intervjua, för att få en uppfattning av vad de anser kring främst delning av material. Antalet deltagare skulle kunna ha varit högre om fler personer hade tillfrågats att delta i studien. Förslagsvis skulle personer från andra lärosäten varit av intresse att intervjua, för att undersöka ifall intresset för databasen finns på fler lärosäten än bara HB. Detta hade däremot varit mer tidskrävande och hade förmodligen inte varit genomförbart av en person inom tidsramen för arbetet.

Referenslista

Blandford, A. (2013). *Semi-structured qualitative studies*. The Encyclopedia of Human-Computer Interaction, 2nd Ed.

Enzell, M. (2016). *Projektarbete*. Borås: Högskolan i Borås. [Ej publicerad, lämnas ut av författaren på begäran]

Hara, N. (2009). *Communities of practice: fostering peer-to-peer learning and informal knowledge sharing in the work place*. Berlin: Springer.

Hara, N. & Hew, K. F. (2007). *Knowledge sharing in an online community of health-care professionals*. Information Technology & People, 20(3), s.235–261.

Iriberry, A. & Leroy, G. (2009). *A life-cycle perspective on online community success*. ACM Computing Surveys (CSUR), 41(2), Artikel 11.

Lassi, M. (2014). *Facilitating collaboration: exploring a socio-technical approach to the design of a collaboratory for library and information science*. Diss. (sammanfattning) Borås/Göteborg: Högskolan i Borås/Göteborgs universitet, 2014. Borås.

reddit. (2016). *reddit user agreement*. Hämtad 19 maj, 2016, från reddit, <https://www.reddit.com/help/useragreement/>

ResearchGate. (2016). *RG Score FAQ*. Hämtad 19 maj, 2016, från ResearchGate, <https://www.researchgate.net/RGScore/FAQ>

Rosenfeld, L., Morville, P. & Arango, J. (2015). *Information architecture: for the Web and beyond*. (4. ed.) Sebastopol: O'Reilly.

Tabak, E. & Willson, M. (2012). *A non-linear model of information sharing in practices in academic communities*. Library & Information Science Research, 34(2), s.110-116.

Bilagor

Bilaga 1: Frågor till Högskolan i Borås jurist

2 kap 14 § i Lag (1960:729) om upphovsrätt säger att ”för undervisningsändamål får lärare och elever göra upptagningar av sina egna framföranden av verk”. Vad menas med upptagningar av sina egna framföranden av verk? Får lärare/elever kopiera ett verk för undervisningsändamål?

Enligt 3 kap 27 § i Lag (1960:729) om upphovsrätt kan upphovsrätt helt eller delvis överlåtas. Kan rätten att sprida kopior av ett verk överlåtas, utan att det juridiska ansvaret för verket överlåts? (Kan en användare av databastjänsten överlåta rätten att sprida en bild men fortfarande ha det legala ansvaret över att bilden inte bryter mot svensk lagstiftning?)

Räknas bilder på enskildas t.ex. kroppsdelar/sår/skador som personuppgift eller upphovsrättsskyddat material som ägs av fotografen? (Om enskilde har lämnat samtycke att fotografiet skall tas)

Räknas Högskolan i Borås som en myndighet? Enligt Statistiska Centralbyrån är HB en förvaltningsmyndighet, har de två benämningarna samma juridiska ansvar?

Bilaga 2: Frågor till jurist inom landstinget

Enligt 2 kap 4 § i Patientdatalag (2008:355) får personuppgifter behandlas inom hälso- och sjukvården för bland annat utvecklingssyfte. Räknas databastjänsten som en del av sjukvården ifall den ägs av en högskola med vård/medicinutbildningar?

7 kap 1 § i Patientdatalag (2008:355) lyder ”Med kvalitetsregister avses en automatiserad och strukturerad samling av personuppgifter som inrättats särskilt för ändamålet att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra vårdens kvalitet”. Om materialet tillhandahålls av användare av databastjänsten och användarna aktivt måste bidra med materialet, anses det ändå som ett kvalitetsregister? Själva databastjänsten i sig kan betraktas som automatiserad, men eftersom användare aktivt måste bidra med digitalt material så är den delen av processen inte automatiserad. Gör det att databastjänsten inte kan räknas som ett kvalitetsregister?

Bilaga 3: Manus intervju kring digitalt material

Presentera tanken med databasen samt vad intervjun kommer innehålla

- Sökning efter digitalt material -

Hur brukar du söka efter digitalt material?

Brukar du veta exakt vad du söker efter? (Preciserad sökning)

Brukar du bläddra bland material för att hitta det du söker? (Explorativ sökning)

När du söker efter material, vilka problem hindrar dig från att hitta det du söker?

Kan det t.ex. vara svårt att söka inom en viss kategori?

- Delning av digitalt material -

Finns det en norm att man bör dela material med andra?

Brukar du dela med dig av material till andra?

Hur känns det att dela med sig av material till andra?

Känns det som att man blir mer ”accepterad”?

Hur känns det när andra frågar dig efter material?

Brukar du få/låna material av andra?

Varför / varför inte?

Hur känns det att fråga om material från andra?

- Belöningsystem -

Presentera tanken med belöningsystemet

Tror du man skulle känna någon press att man måste bidra mycket?

Tycker du att bidragande bör belönas med tillgång till annat material eller till speciella funktioner?

Skulle kvalitetskontroller vara ett bra substitut till att bidra med eget material?

- Referering till digitalt material -

När du hämtat in material, brukar du referera till det i den kontext du använder materialet?

Om inte, varför?

Är det ibland svårt att veta hur man skall referera till material?

Är det ibland omständigt att skapa referenser till material?

Finns det en uppfattning att det inte är så viktigt att referera till digitalt materials källor?

Presentera tanken med auto-genererade referenser

Skulle denna funktion lösa de motsättningar som finns för att referera till material?

Skulle det vara troligare att du kontinuerligt refererade till material med denna funktion?

Bilaga 4: Formulär för informerat samtycke

Detta formulär för informerat samtycke är för lärare inom vård och medicin, som erbjudits att delta i denna intervju för examensarbetet *Studie kring skapandet av en kollaborativ plattform för delning av digitalt material för utbildningssyfte inom vård och medicin*.

Information om ansvarig för studien:

Namn: Michael Enzell

E-postadress: michael.enzell@gmail.com

Telefonnummer: 070 - 146 56 77

Detta formulär för informerat samtycke består av två delar:

- Information kring studien
- Intyg om samtycke ifall Du väljer att delta i studien

Studiedeltagaren kommer att tillhandahållas en kopia av hela formuläret för informerat samtycke

Del 1: Information kring studien

Bakgrund och syfte

Denna studie är en del av det examensarbete som genomförs av Michael Enzell vid Högskolan i Borås. Examensarbetet består av skapandet av en prototyp för en databas, där delning av digitalt material för utbildning inom vård och medicin skall vara möjlig. Syftet med studien är att skapa en uppfattning över vad målgruppens åsikter kring sökning, delning av och referering till digitalt material. Studien skall även undersöka sociala aspekter kring delning av digitalt material inom en samling av människor och hur det kan påverka materialets kvalitet.

Även tänka funktioner för databasen kommer under intervjun att presenteras för studiedeltagaren, för att skapa en uppfattning ifall de tänkta funktionerna anses önskvärda nog för att inkluderas i databasen.

Förfrågan om deltagande

Förfrågan om att delta i denna studie har skickats ut via mail. Personerna som har fått förfrågan är rekommenderade att delta i studien av uppdragsgivaren för examensarbetet. Studiedeltagaren har aktivt visat intresse för att delta i studien genom att kontakta ansvarig för studien via den kontaktinformation som tillhandahållts vid förfrågan om deltagande.

Hur går studien till?

Studien kommer att genomföras som en semi-strukturerad intervju, där studieledaren ställer frågor till studiedeltagaren. Målet är att starta en diskussion mellan studieledaren och studiedeltagaren kring de ämnen som diskuteras. Intervjun kommer att genomföras över internet genom lämpligt program, t.ex. Skype, samt spelas in av studieledaren.

Hantering av data och sekretess

Den inspelade intervjun kommer så fort som möjligt efter avslutad intervju att lagras på ett separat lagringsmedia i studieledarens bostad. Även kontakt- och personuppgifter kommer att lagras som ett dokument på samma lagringsmedia, dessa uppgifter kommer dock inte vara en del av studien utan används av ansvarig för studien för kommunikationsskäl. Den inspelade intervjun kommer att transkriberas för vidare

användning, där alla uppgifter som direkt eller indirekt kan härledas till studiedeltagaren kommer att censureras. Som personuppgiftsansvarig står Michael Enzell.

När studien är genomförd och examensarbetet studien genomförts för blivit godkänt av Högskolan i Borås, kommer all data med personuppgifter att förstöras, senast 2017-01-01. Studiedeltagaren har enligt Personuppgiftslag (1998:204) 12 § rätt att när som helst återkalla sitt samtycke för behandling av personuppgifter. Studiedeltagaren får även när som helst återkalla sitt samtycke om deltagande i studien, varvid all data från intervjun och om studiedeltagaren förstörs.

Del 2: Intyg om samtycke

-Jag bekräftar att jag fått denna skriftliga samt annan muntlig information om studien.

-Jag ger mitt samtycke till att delta i studien och vet att mitt deltagande är helt frivilligt.

-Jag är medveten om att jag när som helst och utan förklaring kan avsluta mitt deltagande.

-Jag tillåter att mina personuppgifter registreras enligt den information jag tagit del av och att insamlad data om mig förvaras och hanteras elektroniskt av studieansvarig.

Studiedeltagaren skall ha mottagit ett mail med detta formulär, vilket är studiedeltagarens kopia av formuläret för informerat samtycke. Samtycke lämnas genom att maila till studieledaren Michael Enzell på mailadressen michael.enzell@gmail.com. Studieledaren kommer att spara en kopia av mailet för lämnande av samtycke.